

Tehtäväpaketteja Rantsila-seuran virtuaalimuseoon –

laatijoina taidekasvatuksen opiskelija Hanna Jylhä-Natri (Kulttuurituottaja AMK) ja museologian opiskelija Heidi Kyllönen (Artenomi AMK, huonekalurestaurointi) Jyväskylän yliopisto, Humanistinen tiedekunta, Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos

Useat tehtävät ovat sovellettavissa eri-ikäisille – vaikeustasoa voi vaihdella. Jotkut tehtävistä on suunnattu suoraan joko alakoululaisille ja jotkut yläkoululaisille ja lukiolaisille.

1. Museo ja virtuaalimuseo
2. Rantsilan kotiseutuyhdistyksen virtuaalimuseoon tutustuminen
3. Syventävät tehtävät

Alustus ennen siirtymistä virtuaalimuseoon

1. Museo ja virtuaalimuseo

Aluksi on hyvä käydä opettajan johdolla läpi oppilaiden ajatuksia museoista ja avata museoiden olemassaolon tarkoitusta.

Kysymyksiä pohdittavaksi:

1. Mitä museot ovat? (vastaus)
2. Millaisia museoita on Suomessa? (vastaus)
3. Missä museoissa olet käynyt ja minkälaisia ovat olleet museovierailusi?
4. Mikä on virtuaalimuseo? (vastaus)
5. Millaisia virtuaalimuseoita on olemassa? Tutustukaa niihin.

Vastauksia (opettajille):

1. Museot ovat kansakunnan muistiorganisaatioita yhdessä arkistojen ja kirjastojen kanssa. Museoiden tehtävänä on kuvata koko inhimillistä elämää; tallentaa ja hoitaa siitä kertovaa aineistoa kuten esineitä, näytteitä, taideteoksia, rakennuksia, muinaisjäännöksiä ja muistomerkkejä sekä niihin liittyviä tarinoita. Tallentamisen ja hoitamisen lisäksi museot välittävät tietoa: museot järjestävät näyttelyitä ja opetusta, julkaisevat tutkimuksiaan ja neuvovat omaan alaansa liittyvissä kysymyksissä. <http://www.museot.fi/museo> (Museot.fi - kotisivut 5.8.2013)
2. Suomen museolaitos on jaettu vastuualueidensa perusteella valtakunnallisiin museoihin(3), kulttuurihistoriallisiin maakuntamuseoihin(22), aluetaidemuseoihin(16) ja valtakunnallisiin erikoismuseoihin(17). Ne vastaavat alueellisesti tai alakohtaisesti museotoimen kehittämisestä. Valtakunnalliset museot ovat Suomen kansallismuseo, Valtion taidemuseo ja Luonnontieteellinen keskusmuseo. Suomessa on yli 1000 museota, joista runsaat 300 on ammatillisesti hoidettuja, ympärivuoden avoinna olevia museokohteita. Muut ovat lähinnä kesäaikaan avoinna olevia kotiseutumuseoita. http://www.nba.fi/fi/museoalan_kehittaminen/tietoa_suomen_museoista (Museoviraston kotisivut 5.8.2013)

4. Virtuaalimuseo on internetpohjainen www-palvelu. Virtuaalimuseo on rakennettu näyttelytilaksi, missä vierailija voi tutustua museon kokoelmiin ja/tai teemanäyttelyihin eli verkkonäyttelyihin. Virtuaalimuseossa ei olla fyysisessä museorakennuksessa, vaan kokoelmiin ja näyttelyihin tutustutaan tietokoneen ja hiiren avulla internetsivustolla. Virtuaalinen museovierailu voi olla kokemuksena hyvin erilainen kuin museorakennuksessa paikan päällä vieraileminen. Virtuaalimuseon teemanäyttelyt voivat perustua fyysisessä museossa esillä olleeseen näyttelyyn tai teemanäyttely voi olla esillä ainoastaan virtuaalimuseossa. Virtuaalimuseossa voi olla esillä myös vain museon kokoelmien objekteja ilman varsinaista teemanäyttelyä.

Kulttuuriperintö

Yksi olennainen osa kulttuuriperintöä on ympäristö, johon ihminen on jättänyt jälkensä. (Venäläinen 2008, 9). Kulttuuriympäristö koostuu neljästä osa-alueesta: muinaismuistot, kulttuurimaisema-alueet, rakennusperintö ja perinnemaisemat. (Venäläinen 2008, 59)

Kysymyksiä pohdittavaksi:

-Mitä kulttuuri merkitsee sinulle?

-Mitä kulttuuriperintö tarkoittaa?

-Suomen perustuslaki 731/§20 Vastuu ympäristöstä: "Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon." Mitä haluaisit säilyttää omasta elämästäsi tuleville sukupolville? Minkä koet tärkeäksi?

-Miten kulttuuriperintöä tulisi mielestäsi vaalia?

Opettajalle:

Kulttuuriperintöä on kaikkialla ympärillämme: museoon talletettu esine, ihmisen ja luonnon yhteiselosta kertova kulttuuriympäristö tai esimerkiksi sukupolvelta toiselle siirtyvä puhuttu perinne. Kulttuuriperintö tarjoaa ihmiselle mahdollisuuden paikallistaa itsensä ajallisesti, tilallisesti ja sosiaalisesti. Kulttuuriperintö kertoo ihmisten elämästä eri aikoina ja antaa meille mahdollisuuden oppia tuntemaan sekä omaa että muiden yhteisöjen kulttuureja. Kulttuurimme ja sen konkreettiset ilmaukset ovat jatkuvassa muutoksessa. Kulttuuriperintö päivittää historiaa nykypäivään, sillä huomisen kulttuuriperintö on meidän nykyisyyttämme (www.museoliitto.fi)

2. Rantsilan kotiseutuyhdistyksen virtuaalimuseoon tutustuminen

Opettaja voi valita seuraavista tehtävistä mieleisiä, joiden kautta Rantsilan virtuaalimuseoon tutustutaan. Tehtävät ovat sovellettavissa eri-ikäisille.

Rantsilan museo ja virtuaalimuseo

Seuraavien kysymysten avulla tutustutaan Rantsila-seuraan. Vastaukset löydät Rantsila-seuran kotisivuilta: <http://www.rantsila.fi/>

1. Missä Rantsila sijaitsee?
2. Mikä on Rantsila-seura?
3. Minkälainen on Rantsila-seuran tunnus?
4. Mitkä ovat Rantsila-seuran päämäärät?
5. Minkä raitin varrella sijaitsee Rantsila-museo?
6. Mitä tarkoitetaan Rantsila-seuran virtuaalimuseolla?
7. Kuinka monta esinettä Rantsilan virtuaalimuseosta löytyy?

Vastauksia (opettajille):

1. Rantsila sijaitsee Pohjois-Pohjanmaan lakeuksilla, Siikajoen keskijuoksulla. Ensimmäiset pysyvät asukkaat asettuivat Rantsilan maille tieltävästi 1500-luvun varhaisvuosina. Rantsilan kirkonkylän ensimmäinen asukas oli Frans Eerikinpoika, jonka mukaan kylä ja myöhemmin koko pitäjä nimettiin Frantsilaksi. (Rantsila-seuran kotisivut, Rantsila 5.8.2013)
2. Rantsila-seura on ranttisten oma kotiseutuyhdistys, jonka johtotähtenä on edistää ja säilyttää kotikunnan kulttuuria sekä vaalia paikallistietoutta. Lisäksi seura pyrkii virkistämään paikkakunnan kulttuurielämää tuomalla taide-elämyksiä ja muita piristysruiskeita kaikkien ulottuville. (Rantsila-seuran kotisivut, Etusivu 5.8.2013)
3. Rantsila-seuran tunnus on Rantsilan kunnan entinen vaakuna (kuva Rantsila-seuran etusivulla). Vaakunassa on mustalla pohjalla kultainen toivon tähti ja hopeisena virtaava Siikajoki, joka halkoo myös Rantsilaa. (Rantsila-seuran kotisivut, Etusivu 5.8.2013)
4. - kotiseudun kaikinpuolinen kehittäminen
- elinympäristön laadun parantaminen ja viihtyvyyden lisääminen
- kotiseututietouden lisääminen ja kotiseutuhengen ylläpitäminen
- kotiseudun kulttuurin vaaliminen ja edistäminen
- pitäjäläisten yhteenkuuluvuuden kasvattaminen
- henkisen ja taloudellisen edistymisen hyväksi toimiminen
- kotien ja ympäröivän luonnon kauneusarvoja säilyttäminen ja hoitaminen
(Rantsila-seuran kotisivut, Yleistä toiminnasta 5.8.2013)
5. Museoesineistöä säilytetään Rantsilanraitilla Rantsilan museossa, joka avaa ovensa keskimäärin vain kerran kesässä. Museon virkaa toimittaa entinen viljamakasiini, joka on ollut aikoinaan myös seurakuntatalo. Museossa on esillä vanhaa esineistöä. (Rantsila-seuran kotisivut, Virtuaalimuseo ja Museo 5.8.2013)

6. Rantsila-seura on siirtänyt Rantsilan museon verkko-aikaan, joten nyt museo on aina avoinna ja museoesineisiin voi tutustua virtuaalisesti. (Rantsila-seuran kotisivut, Virtuaalimuseo 5.8.2013)
7. Kuvia on tällä hetkellä toista tuhatta, ja ne kattavat museon kaikki merkittävät esineet. (Rantsila-seuran kotisivut, Virtuaalimuseo 5.8.2013)

Nyt voit hypätä Rantsila-seuran virtuaalimuseoon: <http://www.rantsila.fi/zenphoto/index.php>

Tehtävät

Mitä esineitä on ollut ennen vanhaan? (Tehtävä sovellettavissa eri ikäryhmille)

Oppilaat katselevat kuvia virtuaalimuseon vanhoista esineistä ja tutustuvat niihin opettajan johdolla. Katselutuokiota voidaan teemoittaa aihepiireittäin tutustumalla vain tiettyjen aihepiirien esineisiin. Teemoihin voi tutustua myös pieniryhmien avulla.

Esineistä voidaan keskustella esimerkiksi seuraavien kysymysten avulla:

- Mitkä esineet ovat edelleen käytössä? Mitkä eivät?
- Mikä nykypäivän esine on korvannut vanhan esineen?
- Missä olet tavannut sinulle tutut esineet?
- Mitä esineitä et ole ennen tavannut?
- Mitkä ovat mielenkiintoisia esineitä? Mitä tekee niistä kiinnostavia?
- Milloin esineet ovat olleet käytössä?
- Mikä on vanhin esine minkä löysitte? Entä uusin?
- Kuka esineitä on valmistanut?
- Mihin esineitä on käytetty?
- Miten esine toimii?
- Mitä tarkoittaa inventointinumero?

Esineet ja niiden käyttötarkoitukset (Soveltuu eri ikäryhmille)

Virtuaalimuseosta valitaan opettajan johdolla esineitä, jotka tulostetaan paperille. Esineiden käyttötarkoitus tulee selittää muulle ryhmälle. Pohditaan, mikä esine mahtaa olla kyseessä ja mihin sitä käytetään. Esineistä ei vaadita pohjatietoa. Ajatuksena on, että esineen oikeat käyttötarkoitukset käydään läpi esittelykierroksen jälkeen. Tehtävä voidaan suorittaa yksin, pareittain tai pienryhmissä. Vaikeustasoa voi vaihdella ikäryhmän mukaan.

Esineen kuvailu piirustustehtävänä (7.lk –lukio)

Oppilaat jakaantuvat pareittain ja istuutuvat vierekkäin tietokoneen äärelle Oppilas A kääntää katseensa pois tietokoneelta niin, että ei näe tietokoneen ruutua. Oppilas B etsii virtuaalimuseosta kiinnostavan esineen. Oppilas B kuvailee esineen oppilas A:lle mahdollisimman tarkasti ilman, että paljastaa mikä esine on kyseessä. Oppilas A piirtää ja värittää esineen kuvailun perusteella.

Esineestä pyritään kuvailemaan:

- koko ja muodot
- materiaalit ja pintarakenne
- värit
- muut erikoispiirteet
- esineestä lähtevät äänet ja hajut

Piirtäjä voi arvata mikä esine on kyseessä, kun piirustus on valmis. Onnistuiko arvaus? Tutustukaa alkuperäiseen museoesineeseen. Kirjoittakaa piirustuksen viereen esineen inventointinumero ja nimi. Vaihtakaa rooleja. Kun kaikki oppilaat ovat tehneet tehtävän, asettakaa kuvat esille kaikkien nähtäväksi. Esitelkää muille oppilaille esineenne ja keskustelkaa millaiselta tuntui kuvailla esinettä ja miten helppoa tai vaikeaa oli arvata, mikä esine on kyseessä..

Esineen kuvailu adjektiivein (5.-6.-luokat, yläkoulu, lukio)

Oppilaat jakaantuvat pareittain ja etsivät virtuaalimuseosta heille yhden yhteisen mielenkiintoisen esineen. Kumpikin pareista kirjoittaa ylös 6 adjektiivia, jotka parhaiten kuvaavat esinettä. Sanoja ei kerrota kirjoitusvaiheessa ääneen. Käyttökö samoja adjektiiveja? Lukekaa esineeseen liittyvät tiedot kuvan alta.

Tehkää runo, joka kertoo esineen käytöstä. Käyttäkää runossanne ainakin kuutta esittämääne adjektiivia. Runon luomisessa saa käyttää mielikuvitusta. Jos ette tiedä esineen käyttötarkoitusta, voitte vapaasti keksiä sellaisen. Esitelkää muille oppilaille esineenne ja siihen liittyvä runo.

Tuttu ja tuntematon esine (Sovellettavissa eri ikäryhmille)

Etsi virtuaalimuseosta yksi esine, joka on sinulle ennestään tuttu. Minkä esineen löysit? Missä olet tavannut kyseisen esineen? Etsi virtuaalimuseosta esine, jonka käyttötarkoitusta et tiedä, mutta joka herätti mielenkiintosi. Minkä esineen löysit?

Käykää muiden oppilaiden kanssa yhdessä läpi mitkä esineet olivat tuttuja ja missä niitä esineitä nähneet. Mitkä esineet herättivät mielenkiintoa, joiden käyttötarkoitusta ette tienneet? Etsikää esineistä lisää tietoa Internetin ja kirjallisuuden avulla. Mitä mielenkiintoista löysitte?

Mistä johtuu, että toiset esineet ovat tutumpia kuin toiset?

Dokumentointi (7lk –lukio)

Rantsila-seuran virtuaalimuseon kaikki esineet on dokumentoitu. Dokumentointiin sisältyy valokuvaaminen ja esineeseen liittyvien tietojen kirjaaminen. Etsi virtuaalimuseosta esine, josta löytyy tietoa mahdollisimman paljon. Mitä kaikkia tietoja esineestä on kerrottu?

Dokumentoikaa kirjallisesti pienryhminä jokin luokkahuoneestanne löytyvä esine. Käyttäkää virtuaalimuseon esineistä esitettyjä tietoja esimerkkinä. Kun dokumentointi on valmis, esitelkää esine muille. Mitä tietoja ette saaneet selville esineen pohjalta?

Talonpoikaiselämä sarjakuvana (5.-6.-luokat, yläkoulu, lukio)

Tehtävässä hypätään aikamatkalle talonpoikaisajan elämään. Oppilaat saavat valita mieleisensä samassa pihapiirissä asuvista henkilöistä: vanha isäntä ja emäntä, nykyinen isäntä ja emäntä, tati, poika, kasvattipoika, tytär, piika, renki ja vieraileva käsityöläinen. Oppilaat keksivät valitsemalleen roolihenkilölle tarinan seuraavien kysymysten avulla:

- Millä vuosikymmenellä ollaan?
- Mikä on henkilö nimi ja ikä?
- Mikä rooli henkilöllä on perheessä?
- Millainen henkilö on luonteeltaan?
- Mitä henkilö tekee päivän aikana leipänsä eteen?

Tarinat kirjoitetaan ylös. Tämän jälkeen henkilölle etsitään virtuaalimuseosta kolme esinettä, joita hän voisi kuvitellun päivän aikana käyttää. Esineet kirjataan ylös. Piirrä 3-6 kuvan sarjakuva henkilösi päivästä. Käytä valitsemiasi esineitä sarjakuvassa. Esitelkää henkilöt ja tarinat muille. Laittakaa sarjakuvat esille luokkahuoneen seinälle.

Vanhan ajan Ostos-TV (yläkoulu ja lukio)

Luokka jaetaan pienryhmiin. Opettaja valitsee kullekin ryhmälle esineen virtuaalimuseosta, josta oppilaat tekevät vanhan ajan televisiomainoksen. Mainoksesta tehdään mahdollisimman houkutteleva, kuten nykypäivän Ostos-TV:ssä. Mainos suunnataan sen ajan kuluttajille, jolloin esine on ollut käytössä.

Suunnittelussa kannattaa ottaa huomioon seuraavat asiat:

- Mihin esinettä käytetään?
- Miten esine parantaa elämää?
- Mikä on esineen myyntivaltti?
- Ketkä esineitä voisi ostaa, kohderyhmä?
- Hinta ja yhteystiedot?

Myyntiteksti kirjoitetaan ylös ja luetaan ääneen muille ryhmille. Mainoksesta voi tehdä myös näyttävämmän mainosplagaatin. Mainos voidaan myös kuvata videokameralla, jolloin muutakin rekvisiittaa voi hyödyntää.

Tunnista esine (Sovellettavissa eri ikäryhmille)

Virtuaalimuseon esineistöön tutustutaan omatoimisesti seuraavien monivalintakysymysten avulla. Kysymykset voidaan esittää myös oppitunnin lopuksi kokeen muodossa tai leikkimielisenä testinä. Opettaja voi laatia myös itse omia kysymyksiä ja vaihdella näin vaikeustasoa. Kun oikea sana on löytynyt, voidaan esineestä etsiä kuva/kuvia virtuaalimuseosta tai muun lähteen kautta:

Monivalintakysymyksiä, valitse seuraavista oikea vaihtoehto:

Mitkä näistä laitetaan jalkaan?

- A) Tuohivirsut
- B) Tuohipursut
- C) Tuohivirnet
- D) Tuohikirsut

Mitä työvälinettä käytettiin voin tekemiseen?

- A) Purnu
- B) Kormu
- C) Kirnu
- D) Hirmu

Mitä käytettiin viljan leikkuussa?

- A) Karppia
- B) Sahaa
- C) Sirppiä
- D) Saksia

Missä vilja puitiin?

- A) Riihessä
- B) Raahessa
- C) Aitassa
- D) Tuvassa

Mikä oli myytävän viljan mitta?

- A) Pakka
- B) Koppa
- C) Kappa
- D) Pokka

Millä kahvi ennen keitettiin?

- A) Padalla
- B) Pannulla
- C) Kahvinkeittimellä
- D) Kahvia ei keitetty, vaan se ostettiin kahvilasta

Mikä on nimeltään puusta tai nahasta valmistettu esine, josta nautittiin ennen esimerkiksi vettä tai piimää?

- A) Keili
- B) Meili
- C) Leili
- D) Peili

Mihin käytettiin sokerisaksia?

- A) Sokerijuurikkaan leikkaamiseen pellolla
- B) Askarteluun
- C) Tuvanrakennustöissä
- D) Sokerin leikkaamiseen pienemmiksi paloiksi

Kuvakysymyksiä:

Mikä esine on kuvassa ja mihin sitä käytettiin?

Vastaus:

Päre. Päre on puun syitä myöten kiskomalla irrotettu ohut pitkä säle. Niitä voidaan tehdä myös pölkystä lohkaisemalla tai erityisellä höylällä irrottaen. Päreitä on käytetty yleensä rakennuksissa kateaineena, koreissa tai niitä on poltettu valaisimina. (Vuorela 1979: 370)

Mikä esine on kuvassa ja mitä sillä tehtiin?

Vastaus:

Rukki. Sillä kehrättiin lampaanvillasta lankaa

Tunnistatko tämä esineen, mikä se mahtaa olla?

Vastaus:

Keritsimet lampaan keritsemistä varten.

Tunnistatko esineen? Mikä se on ja mihin sitä käytetään?

Vastaus:

Tahko. Tahko on kivistä valmistettu terien teroitustyökalu, jota käytetään yhä tänäkin päivänä samaan tarkoitukseen.

Rastirata (Sovellettavissa eri ikäryhmille)

Kun oppilaat ovat tutustuneet virtuaalimuseon esineisiin, voidaan suorittaa rastirata. Luokkahuoneeseen ja mahdollisesti muuhun kouluympäristöön sijoitetaan erilaisia rasteja, joiden pohjateemana toimivat virtuaalimuseon kuvat. Oppilaat etsivät rasteja kartan tai vihjeiden avulla.

Toteutustapoja:

- kuvarastit, joissa tunnistetaan kuvissa olevia esineitä
- kuvarastit, joissa yhdistetään esineitä oikeisiin ammatteihin
- erilaiset tehtävärastit (esim. kirjoittamis- ja piirtämistehtävät, ilmaisulliset tehtävät)
- kuva-arvoitukset

Huonekalut ja esineet (Sovellettavissa eri ikäryhmille)

Tutustu huonekaluihin yksin tai parin kanssa seuraavien kysymysten avulla:

- Mitä tuttuja huonekaluja löysit? Miltä vanhat huonekalut mielestäsi näyttävät? Käyttäisitkö mielelläsi niitä?
- Millaisia huonekaluja sinun kotoasi löytyy? Löydätkö samanlaisia? Mitä eroja löydät?
- Vertaile pöytiä, hyllyä, piironkia, lipastoa, kaappia ja kaapistoa nykypäivän vastaaviin huonekaluihin. Miten ne eroavat kooltaan, muodoiltaan, materiaaleiltaan ja pintakäsittelyiltään? Voit ottaa yhden huonekalun esimerkiksi.
- Miten, ja mistä materiaalista huonekalut on ennen valmistettu?

Lisäkysymyksiä (yläkoululaiset ja lukiolaiset)

Etsi yksi renessanssityylinen, yksi kustavilaistyylinen ja yksi empiretyylinen tuoli. Kuvaile tuolien ominaispiirteitä omin sanoin. Selvitä milloin edellä mainitut tyyllilajit ovat olleet tyylisuuntauksina Suomessa.

- Minkälaisia erilaisia arkkuja eli kirstuja löysit? Kiinnitä huomiota arkun raudoitukseen ja pintakäsittelyyn. Mitä kaikkea arkkujen sisällä on aikoinaan pidetty? Mikä on kapiro- eli morsiusarkku ja miten se eroaa ns. tavallisesta arkusta?
- Minkälainen on sivustavedettävä sohvasänky, entä päästä vedettävä sänky eli imperiaalisänky? Kumman löydät virtuaalimuseosta?
- Löydätkö virtuaalimuseosta poikittaisjalaksisia vai pitkittäisjalaksisia kehoja? Miltä näyttävät virtuaalimuseon modernimmat lastenvaunut?

- Mikä on toilettipeili eli piianpeili? Miten se eroaa seinäpeilistä, jonka löydät virtuaalimuseosta?

Miesten perinteiset työvälineet (Sovellettavissa eri ikäryhmille)

Kukin oppilaista valitsee seuraavista miesten käyttämistä työvälineistä esineistä yhden: vasara, kirves, saha, höylä, taltta ja lapio. Valittu esine laitetaan hakusanaksi virtuaalimuseoon. Minkälaisiin eri käyttötarkoituksiin työvälinettä voi käyttää, eri versiot?

Sulje silmäsi ja matkusta ajassa taaksepäin ympäristöön, jossa kuvittelisit työvälinettä käytettävän. Herättele aistisi äärimilleen:

- Minkälainen ääni työvälineestä lähtee?
- Minkälaista ääntä ympärillä olevasta ympäristöstä lähtee?
- Minkälaista ääntä työvälineen käyttäjästä lähtee?
- Minkälaiselta esine tuntuu käyttäjän kädessä?
- Minkälaiselta esine tuoksuu tai haisee?

Kirjoita aistikokemuksesi ylös. Kuvaile muille oppilaille kokemasi ääni-, tunto- ja hajumaailma. Minkälaisia kokemuksia muut saivat esineistä?

Jatkotehtävä:

- Millaisia työkaluja miehet nykyään käyttävät?
- Onko olemassa ns. miesten työkaluja?
- Millainen ääni työkaluista nykyään lähtee?
- Miltä nykyaikaiset työkalut tuntuvat, tuoksuvat jne.?

Erilaiset työvälineet (sovellettavissa eri ikäryhmille)

Etsi virtuaalimuseosta vähintään yksi työväline, joka liittyy:

- puun katkaisemiseen ja karsimiseen
- puun kuoren irrottamiseen
- teknisiin puutöihin (veistäminen, höylääminen, viilaaminen, kovertaminen)
- mittaamiseen
- teroittamiseen
- kalastukseen
- heinätöihin
- viljan käsittelyyn
- tukkien käsittelyyn
- eläimen nahan ja lihan käsittelyyn
- eläinten pyydystämiseen
- maan muokkaamiseen ja kaivamiseen

Kirjoittakaa löytämäne työvälineen nimi ylös. Vastausvaihtoehtoja on monia. Käykää yhdessä luokan kanssa läpi mitä eri työvälineitä löysitte.

Oliko mukana monia sinulle uusia työkaluja?

Tuohityöt (5.-6.luokka ->)

Tuohitöillä on maassamme pitkät perinteet. Tuohesta on valmistettu monenlaisia säilytys- ja käyttöesineitä sekä vaatekappaleita. Se on kelvannut myös vuoraus- ja kateaineeksi. Tuohella on voinut aikoinaan maksaa myös veroja. Rahaa kutsutaan nykyäänkin paikoin tuoheksi. Tuohen kultakautena on pidetty 1700- ja 1800-lukua. (Lindqvist 1987: 10-12)

Valitse seuraaviin termeihin oikeat vastaukset:

1. Tuohikoppa ja seinäkoppa
2. Tuohikontti
3. Tuohipullo
4. Tuohivirsut
5. Tuohitorvi
6. Tuohi

Vastausvaihtoehdot:

a) Tätä esinettä on käytetty jyvien, jauhojen ja mausteiden, erityisesti suolan säilytysastiana. Mallit vaihtelivat paljon. Astiassa on yläosassa kapeampaa punosta ja tulppa. Samaa nimitystä käytetään esineestä, jonka sisällä on oikea lasipullo, yleensä pyöreämahainen viinapullo, ja päällä tuohipunosta. (Lindqvist 1987: 33, 37)

b) Esine on ollut yksi eniten käytetyistä tuohiesineistä. Se on toiminut säilytysastiana, jonka koko on vaihdellut käyttötarkoituksen mukaan. Tässä esineessä emäntä säilytti mm. käsityötarpeensa, jauhot leipomista varten, ja suolan. Tähän esineeseen kerättiin metsästä marjat ja kalat verkoista. Isäntä käytti esinettä mm. työkalujensa säilyttämiseen, kylvövakkana ja hevosen apekoppana. Esineestä on olemassa seinään tai hirteen kiinnitettäviä malleja. (Lindqvist 1987: 11)

c) Koivun kaarnan päällä oleva sitkeä korkkimainen kudus, joka muodostuu ohuista kerroksista. Tämä materiaali tulee paksummaksi puun vanhetessa, sillä siihen kasvaa joka vuosi uusi kerros lisää. (Lindqvist 1987: 13)

d) Nämä jalkineet ovat suojanneet jalkoja kaskimailla, rantaniityillä ja hiekkaisilla maanteillä. Näitä käytettiin niin juhla- ja kirkkojalkineena kuin työ- ja navettajalkineena, ja aivan lopuksi pesuharjana. Malleja on erilaisia: tohveleita, avokkaita, varsikenkiä ja saappaita. Yksinkertaisimmat mallit olivat lötöt ja ansavirsut, jotka jouduttiin sitomaan kiinni jalkaan. Nämä muovattiin jalkaan sopiviksi lämmittämällä niitä uunissa, saunan kiukaalla tai kuumassa vedessä. Käytössä ne kestivät keskimäärin viikon tai kaksi. (Lindqvist 1987: 11-12)

e) Esine on menneen ajan reppu tai rinkka. Näitä esineitä on nimetty käyttötarkoituksen mukaan. On olemassa mm. paimen-, heinä-, kala- ja eväs -alkuisia tällaisia. Tämä esine on suuritöinen valmistaa, josta juontaa sananlasku ”Tuhisee kuin kontin tekijä”. (Lindqvist 1987: 11, ?)

f) Tätä esinettä käytettiin tietojen välittämiseen ja soittamiseen. Esineellä kutsuttiin eläimet kokoon, ilmoitettiin kyläläisille tulosta, pelotettiin petoja, hälytettiin apua tai vain soiteltiin. Jokaisella paimenella oli tällainen. (Lindqvist 1987: 11, 84)

Vastaukset (opettajille):

1. b, 2. e, 3. a, 4. d, 5. f, 6. c

Etsi virtuaalimuseosta edellä mainitut tuohiesineet ja esimerkit suoraruutuisesta sekä vinoruutuisesta tuohiesineestä.

Tuohen käyttöön liittyvä kirjallinen lisätehtävä joko yksin tai pienryhmissä tehtäväksi:

- Miksi tuohta on aikoinaan käytetty niin paljon? Käyttöominaisuudet?
- Mistä puusta saadaan tuohta ja miten tuohta kerätään talteen?

Vastaukset (opettajille):

Tuohi eristää kylmää ja kosteutta. Tuohi on kevyttä, sitkeää ja säilyy lahoamatta vuosisatoja. Tuohen laatuun vaikuttaa koivun laji, kasvupaikka ja vuodenaika, jolloin tuohi irrotetaan. Suomen tuohikoivut ovat rauduskoivu ja hieskoivu. Laadukas tuohi on sileäpintaista, jossa ei ole paljon syitä eli silmiä. Tuohi irtoaa parhaiten tuohikuuna, juhannuksen aikaan. (Lindqvist 1987: 13-14)

Tuohi irrotetaan puukon avulla levynä tai nauhana eli siisnana, jälkimmäinen on nopeampi ja helpompi tapa. Tuohinauhhat särmätään eli tasataan ja säilytetään valkoinen ulkopinta käännettynä ulospäin. Särmätyt nauhat kerätään kiekolle tai palloksi. Jos tuohi kuivuu säilytyksessä liikaa, se voidaan lämmittää tai tarvittaessa kostuttaa, jolloin se taas notkistuu. Jos tuohi on paksua, se voidaan ohentaa eli halkaista. Tuohta on käytetty levynä tai nauhaksi leikattuna. Nauhaksi leikatut tuohet punottiin joko suora- tai vinoruutuisesti. (Lindqvist 1987: 14-16, 18)

Tekstiilien valmistus käsityönä (3. luokka ->)

Seuraavien esineiden avulla tutustutaan tekstiilien valmistukseen ennen vanhaan:

- Rukki ja rukinlapa
- Rullatuoli eli puolausteline ja rulla
- Vyyhdinpuu
- Kangaspuut
- Tiuhta ja pirtanauha

Oppilaat selvittävät yksin tai pienryhmissä mitä esineet ovat. Pienemmille oppilaille voi vain lukea seuraavan esittelytekstin.

Vastaukset (opettajille):

Rukki yleistyi kehräysvälineenä 1600- ja 1700-luvulla syrjäyttäen värttinän käytön. Rukit jaetaan kolmeen päätyyppiin. Vino- ja pystyrukkia pyöritetään jalalla polkemalla ja pitkärukkia käsin. Rukkivarvarit olivat ammattimiehiä, jotka olivat keskittyneet rukkien valmistukseen. Vanhimmat vinorukit olivat pieniä ja pyörän kehä oli leveä. Vähitellen pyörän kehä kapeni ja rukin koko kasvoi, jolloin siitä tuli keveämpi pyörittää. Kuontalo eli villa- tai pellavasykerö kiinnitettiin rukinlapaan. Rukinlavat olivat aikansa käsityöntaidonnäytteitä. Niistä löytyy veisto- ja maalauskoristelussa alueellisia tunnuspiirteitä. Rukinlavan lieriömäistä versiota kutsutaan tortiksi ja haarautuvaa kräkyksi. (Hagelstam 2005: 117; Nokela 2006: 112, 115, 120; Vuorela 1981: 201, 399, 472)

Rullatuoli eli rullapenkki on puolausteline, jota käytettiin lankaa kerrattaessa. Siihen kiinnitettiin rullat eli puolat ja lanka juoksi rullissa. Rullat kiinnitettiin telineeseen rullatikuilla. Yksinkertaiset rullatuolit rakentuivat jalustasta, kolmesta tolpast ja tolppia yhdistävästä yläpuusta. Rullatuoli voi olla muodoltaan myös korimainen. (Nokela 2006: 120)

Vyyhdinpuuta eli härveliä on käytetty kehrätyn langan vyyhteämiseen. Se koostuu tukijalasta sekä käsin pyöritettävästä haarakeppiristikosta. Myöhemmin vyyhdinpuut saattoivat saada sisälleen rataskoneiston ja jopa kierroksenlaskijan. (Nokela 2006: 121)

Kangaspuilla kudotaan kangasta. Kangaspuut ovat voineet olla vapaasti seisovat tai tupaan kiinteäksi rakennetut. Kangasta kudottaessa käytetään apuna kangaspyörää eli pyöräpuuta tai trissaa, joiden avulla nostetaan niisivarpoja. Niisipuilla sidotaan kankaaseen niidet. Kaidekoukkujen avulla pujotetaan loimilangat kaiteeseen. Sukkula eli syöstävä kuljettaa kudelankaa. Kankaanpingottimien eli pinnin avulla kangas saadaan pysymään saman levyisenä kutomisen ajan. (Nokela 2006: 122, Vuorela 1981: 136)

Tiuhtalla eli nauhapirralla kudotaan pirtanauhaa. Tiuhta on puulevy, jossa on pystysuuntaan leikattuja lävisteitä kudelankoja varten. Pirtanauhan leveys vaihteli tiuhtan leveyden mukaan. (Nokela 2006: 122)

Talonpoikaisia aarteita (5.-6.-luokka ->)

Oppilaat saavat nyt etsiä virtuaalimuseosta kyseisiä esineitä ja niihin liittyvät osia. Kuinka monta erilaista esinettä ja osaa löysitte?

Kysymyksiä yhdessä mietittäviksi tai kirjallisena tehtävänä selvitettäväksi:

- Mitä tarkoittaa keritseminen, karstaaminen ja kehrääminen?
- Mitä tarkoittaa kutominen, virkkaaminen ja ompeleminen?
- Minkälaisia tekstiilejä kangaspuilla voidaan valmistaa?
- Mitä tekstiilejä on kangaspuilla ennen valmistettu, entä nykyään?
- Miten nykypäivänä valmistetaan vaatteita ja tekstiilejä? Kuka niitä valmistaa?
- Miten mielestäsi käsityön merkitys näkyy tekstiili- ja vaatetusosalalla?

Vaatteita ja kankaita (alakoulu)

”Voe voe voe, nääs on joku päässyt tekemähän minulle nyt kepposen!” huudahtaa talon isoisä huomattessaan, että hänen takkinsa on kadonnut. Kesäisen suursiivouksen yhteydessä joku talon lapsista on piilottanut talon väeltä erilaisia vaatteita ja kankaita. Ennen kuin isoisä ehtii torumaan kepposen tekijää, etsi virtuaalimuseosta seuraavia vaatteita ja kankaita ja yhdistä oikeat esineet ja omistajat toisiinsa torujen välttämiseksi:

laukku	isoiä
paita	isoäiti
kengät	isäntä
takki	emäntä
kampalaukku	vanhempi tytär
kärpäslätkä	nuorempi tytär
pannulappu	vanhempi poika

sängyn peitto
kengät
mekko

nuorempi poika
nuorin poika
talossa kyläilevä vieras

Yhdistä vaatteet ja kankaat henkilölle, jolle luulet, että esine voisi kuulua. Perustele vastauksesi. Etsi lisäksi virtuaalimuseosta tekstiilejä lämmikkeeksi lattialle, koristeeksi pöydälle ja seinälle. Mitä löysit?

Kansallispuku (5.-6.luokka ja yläkoulu)

Tutustukaa virtuaalimuseon Kokkolan kansallispukuun.

Tämän jälkeen voidaan tutustua osoitteessa <http://www.kansallispuvut.fi/> muihin suomalaisiin kansallispukuihin. Kansallispukujen merkityksestä keskustellaan seuraavien kysymysten avulla:

- Mitä tarkoittaa kansallispuku?
- Mikä merkitys kansallispuvuilla on ollut ennen vanhaan, entä nykyään?
- Missä tilanteissa näet kansallispukuja nykypäivänä?
- Tunnetko jonkun, jolla olisi kansallispuku? Onko itselläsi kansallispukua?
- Miten kansallispuku valmistetaan?

Pyykinpesu (Sovellettavissa eri ikäryhmille)

Tehtävän avulla tutustutaan pyykinpesuun ennen vanhaan. Etsikää pienryhmissä virtuaalimuseosta seuraavia esineitä:

- Pesukarttu
- Kaulaustukki
- Kaulauslauta
- Pyykkilauta
- Silitysrauta

Pohtikaa pienryhmissä mihin esineitä on käytetty ja miten ne ovat toimineet? Kirjoittakaa vastauksenne ylös. Jos ette tiedä vastausta, keksikää vapaasti sellainen. Käykää vastaukset läpi yhdessä muiden oppilaiden kanssa.

Vastauksia (opettajalle):

Pellavaan, hamppuun tai rohtimeen pukeutunut talonväki pesi isomman määrän pyykkiä 1800-luvulla vain muutamia kertoja vuodessa. Pyykit pestiin usein veden äärellä. Suuressa padassa höyrysi vesi kuumana. Rannalle tuotiin saaveja, joissa vaatteita lioteltiin ja huljuteltiin. Naisväki hakkasi lipeävedessä liotettuja vaatteita lautojen tai pyykkilavitsan päällä. Hakkaamiseen käytettiin pesukarttua eli puunuijaa, jossa oli leveä lapa. Myöhemmin käytettiin pyykkilautaa. Pesuaineena käytettiin lipeää ja saippuaa. Lopuksi pyykkiä huuhdottiin juoksevalle vedelle järven ja talvella avannossa. (Nokela 2006: 190-192)

Kosteat liinavaatteet yleensä silitettiin. Ne kiedottiin kaulaustukin ympärille kaulausliinan sisälle ja kaulauslaudalla pyöritettiin tukkia pöytää tai penkkiä vasten kunnes liina oli sileä. Myöhemmin kivimankeli ja prässi- eli silitysraudat syrjäyttivät kaulauslaudan käytön. Aluksi silitysraudat olivat umpinaisia, jolloin ne kuumennettiin avotulella tai hiilloksella, ja myöhemmin onttoja, jolloin silitysraudan sisälle laitettiin kuumennettu metallinen luoti. Pesukarttu- ja kaulauslautat olivat arvostettuja käsityön taidonnäytteitä. Kaulauslaudat ovat yleensä maalamattomia, mutta sisältävät runsaasti koristekuvioita ja yleensä omistajan nimikirjaimet sekä vuosiluvun. (Nokela 2006: 192)

Vertailkaa lopuksi vaatteidenpesuprosessia nykyaikaan.

Terveys ja hygienia (alakoulu ->)

Huussi

- Oletko koskaan käynyt ulkokuuussissa?
- Mistä ulkokuuusseja voi löytää?
- Miten nykyajan vessat eroavat huusseista?
- Millainen on huussi?
- Mitä tarkoittaa maatuminen?

Pohtikaa yhdessä huussin ja vesivessan eroja, haittoja ja hyötyjä. Samassa voidaan pohtia myös mm. kompostointia ja veden kulutusta.

Sauna

- Pidätkö saunomisesta?
- Mitä eroa on vanhanaikaisella ja nykyaikaisella saunalla?
- Oletko saunonut puulämmitteisessä saunassa?
- Miten peseydytään saunassa, jonka yhteydessä ei ole suihkua?

Pohtikaa mihin tarkoitukseen saunaa on ennen käytetty ja miksi sitä käytetään nykyään? Samassa yhteydessä voidaan pohtia myös veden kulutusta ennen ja nykyään.

Vinkkejä opettajalle:

Terveys- ja hygienia- osiossa voi esimerkiksi pohtia hygienia- ja siisteyskäsitystä ennen ja nyt.

Lemmikkieläimet ja kotieläimet:

- Miksi kotieläimiäkin saatettiin ottaa ennen tupaan suojaan?
- lemmikkieläimien ja kotieläimien erot?
- Millaisia siivousvälineitä oli ennen ja millaisia ne ovat nykyään?

Terveydenhuollon ja lääkityksen kehittyminen:

- Etsi virtuaalimuseosta kuppaussarvet

- Tiedätkö mitä on kuppaaminen?
- Tehdäänkö kuppausta vielä nykyäänkin?
- Löydätkö virtuaalimuseosta lääkerasian?
- Mihin sitä mahdettiin käyttää?
- Käytetäänkö nykyään lääkerasioita?
- Millaisia lääkkeitä olivat talonpoikaisaikakaudella ja millaisia lääkkeitä ovat nykyään?

Keittiön kimpiastiat (5.-6. Luokka->)

Lukekaa seuraava maidon ja juomien käsittelyyn liittyvä teksti:

Maito lypsettiin yleensä lypsin- eli maitokiuluun. Kiulu oli yksikorvainen kimpiastia, jossa yksi kimmistä jatkui kädensijana. Kiulu oli erittäin monikäyttöinen. Maito kaadettiin kaatonokalliseen kiuluun eli raintaan ja siitä suurempaan kaksikorvaiseen korvoon, jota kannettiin poikkipuun, korenon, avulla. Maito siivilöitiin maitosiivilän avulla. Aluksi siivilät olivat tuohesta kietaituja suppiloja tai puusta koverrettuja, joissa sisällä oli kataja- tai kuusenhavuja. Myöhemmin siivilät olivat läkkipeltisiä. (Nokela 2006: 160, Vuorela 1981: 176, 193)

Maidosta valmistettiin hapattamalla piimää, jollaisena se säilyi kuukausia. Kokkelipiimäksi kutsuttiin lyhyen aikaa hapattanutta piimää, josta oli juotu hera. Kokkareet syötiin ruokien yhteydessä. Pitkäpiimä hapattettiin viilikehloissa eli viilipytyissä maitokamarissa, tuvan orren lankulla tai viilikaapissa. (Nokela 2006: 160, Vuorela 1981: 153, 182)

Maitoa säilytettiin avosuisissa astioissa, josta kuorittiin pinnalta kerma voin valmistamista varten. Voin kirnuaminen tapahtui kirnussa männän avulla. Voi suolattiin, pakattiin kannellisiin voipytyihin ja vietiin kylmään. Kirnuamisen yhteydessä saatiin kirnupiimää ja roppavoita. (Nokela 2006: 163)

Juustoa valmistettiin juoksettamalla maitoa, johon käytettiin makoa eli kuivattua vasikan juoksumahaa. Juustoja tehtiin kahta erilaista: tulella paistettavaa leipäjuustoa ja juustokehään puristettua pehmeää juustoa. Maitoastiat pestiin hiekkaa ja tuohesta tehtyä pesintä, huosiainta, apuna käyttäen. Kirnu pestiin hauduttamalla sitä kuumalla vedellä. (Nokela 2006: 163, 165)

Leilien, esimerkiksi kalja- ja piimäleilien, avulla kuljetettiin ja säilytettiin juomia. Leili on lyhyistä kimmistä tehty kaksipohjainen astia, joka voi olla tasainen tai vahvasti ulospäin kupera. Juomia säilytettiin myös tynnyrissä eli lekkerissä tai nassakassa. (Hagelstam 2005: 130; Vuorela 236, 238)

- Listaa edellisestä tekstistä sinulle uudet sanat. Montako niitä oli?
- Etsi virtuaalimuseosta alleviivatut esineet.
- Mikä on kimpiastia?

Vastaus (opettajille):

Kimpiastioiksi sanotaan puuastioita, jotka tehdään vierekkäin asetetuista kimmeistä eli kaarevista laitalaudoista, joita pitävät paikoillaan useimmiten juurista valmistetut vanteet. Käyttötarkoituksen mukaan kimmät tehdään katajasta, männystä tai kuusesta. Lähes kaikki talonpoikaisajan talousastiat olivat kimpasioita. (Lindqvist 1987: 99, Nokela 2006: 66)

Pohtikaa pienryhmissä:

- Miten maito päätyy nykypäivänä ruokapöytäämme?
- Mitä kaikkia maitotuotteita nykyään on saatavilla ruokakaupasta?
- Mitä ennen vanhaan juotiin janojuomaksi, entä nykyään?

Keittiön työvälineitä ja astioita (5.-6.luokka ->)

Keittiössä on aikoinaan ollut monenlaisia työvälineitä. Yhdistä oikeat sanaparit. Etsi lopuksi oikean puoleisen sarakkeen esineet virtuaalimuseosta.

sokeri	suolaruuhi
ruisleipä	kuksa
voin poistaminen	sylttyrauta
taikinan vaivaaminen	pesuallas
suola	sooda
pahkasta koverrettu	sokerisakset
astioiden pesu	vaaka
nuollaan puhtaaksi	perunakuorimaveitsi
vohveli	pata
makkara	hierin
puntari	kirnun nuolija
keittoastia	keramiikkavati
maito	leipälapio
siasta valmistettu hyytelö	aterinlaatikko
pulla	kappa
peruna	separaattori
kohotus- tai puhdistusaine	makkaran täyttöpursotin
haarukka ja veitsi	kardemumma
lasitus	vohvelirauta
viljanmitta	puulusikka

Vastaukset (opettajille):

sokeri + sokerisakset, ruisleipä + leipälapio, voin poistaminen + kirnun nuolija, taikinan vaivaaminen + hierin, suola + suolaruuhi, pahkasta koverrettu + kuksa, astioiden pesu + pesuallas, nuollaan puhtaaksi + puulusikka, vohveli + vohvelirauta, makkara + makkaran täyttöpursotin, puntari + vaaka, keittoastia + pata, maito + separaattori, siasta valmistettu hyytelö + sylttyrauta, pulla + kardemumma, peruna + perunakuorimaveitsi, kohotus- tai puhdistusaine + sooda, haarukka ja veitsi + aterinlaatikko, lasitus + keramiikkavati, viljanmitta + kappa

Kahvi nautintoaineena (yläkoulu)

Kahvi yleistyi 1800-luvun puolessa välissä herrasväen piiristä myös kansan piiriin. Kahvinpavut ostettiin raakoina kaupasta ja paahdettiin kahviprännärissä. Arvokasta kahvia jatkettiin usein sikurilla, mutta myös viljalla tai herneillä. Jos kahvia ei ollut markkinoilla, varsinkin sotien pula-aikaan, se korvattiin kokonaan korvikeaineilla. Papuja jauhettiin sitä mukaan kun kahvia keitettiin. Jauhamiseen käytettiin huhmaretta, kaukaloa tai kammesta käännettävää kahvimyllyä. Kahvi keitettiin sisältä tinatussa kuparipannussa, sittemmin alumiini- ja emalipannussa. Hyvä emäntä tunnettiin hyvästä kahvista ja kahvipöydän lisukkeista. (Ranta 2012: 146-149)

Etsikää virtuaalimuseosta kahvin valmistukseen liittyviä esineitä ja keskustelkaa yhdessä nykypäivän kahvikulttuurista:

- Millä eri tavoin kahvia voidaan nykyään valmistaa?
- Mitä erilaisia kahvijuomia on tarjolla?
- Missä tilanteissa kahvia juodaan?

Tupakka (yläkoulu)

Sotien aikaan yleistyi myös savukkeiden eli paperossien polttaminen piipputupakan, sikareiden ja nuuskan rinnalla. Sittemmin savukkeiden polttamisesta tuli muoti-ilmiö, jopa naisten keskuudessa. (Tupakoinnin historiaa 28.8.2013) Nykypäivänä puhutaan paljon tupakan terveysvaaroista ja näkökulma tupakkaan on muuttunut muutamassa vuosikymmenessä lähes päinvastaiseksi.

Etsi virtuaalimuseosta piipputupakan polttamiseen liittyviä esineitä. Keskustelkaa yhdessä nykypäivän tupakkakulttuurista ja muuttuneista näkemyksistä tupakkaa kohtaan. Hakusanat: tupakka, tupakkakukkaro, piipun koppa, piipunrassi.

Ennen sähkövalaisimia (alakoulu ->)

Entisajan ja nykypäivän valaisimista voidaan keskustella oppilaiden kanssa yhteisesti. Selailkaa eri valaisimia, joita virtuaalimuseosta löytyy. Hakusanat: pärepihti, kynttilä, lyhty ja lamppu.

Tiedätkö mitä nämä eri valonlähteet ovat ja miten ne toimivat?

Vastaukset (opettajalle):

Päivällä tupaan saatiin valoa ikkuna-aukoista. Puhdetöiden eli sisätiloissa tehtävien käsitöiden ajaksi, ilta- ja aamuhämärillä, poltettavat päreet toivat tupaan valoa. Pärevalkea saatettiin kiinnittää seinärakoon tai leivinuunin koloon tai leivinuunin kupeeseen telineeseen eli pärepihteihin. Pärepihti saattoi olla myös jalallinen, jolloin se seisoi tuvan lattialla allaan astia, johon karstat saattoivat tippua. Monet pikkupojat tai -tytöt saivat myös usein tehtäväkseen hoitaa pärepihdin eli pihtarin virkaa. Päreitä tai tuohikäppyröitä tehtiin valmiiksi runsain määrin koppaan takan viereen tai kattoon päreorsille. Päreitä kului paljon, sillä ne paloivat loppuun hyvin nopeasti. Parhaimmat päreet saatiin, eli kiskottiin, männystä halkaisemalla alle metrin pituisia rungopätkiä yhä pienempiin osiin, kunnes paksuus oli vain noin muutaman millimetrin luokkaa. (Nokela 2006: 186-188)

Valoa saatiin hämärällä uunista. Myös kynttilöitä poltettiin, mutta usein vain vieraiden ollessa läsnä, juhlapäivinä ja kirkollisissa toimituksissa. Suutarinsilmällä eli vedellä täytetyllä lasipallolla sai kynttilänvalon keskitettyä pienemmälle alueelle, enemmän valoa vaativan työn ajaksi. Puukehyksisiä lyhtyjä käytettiin paljon talousrakennuksissa, mm. navetassa. (Ranta 2002: 90; Nokela 2006: 188-189)

Ensimmäiset öljylamput tulivat 1850-luvun tienoilla ja ne olivat läkkipellistä valmistettuja pillilamppuja ja tuijuja eli kitupiikkejä. Varsinaiset öljylamput kuluttivat näitä enemmän öljyä. Öljylamppujen rinnalla käytettiin kaasulamppuja eli petromakseja, jotka toimivat painesäiliön ja käsipumpun avulla. Uunin kulmalla pumpattiin usein aamuvanhain petromaksiin valkeaa. Öljylamput syrjäyttivät muut kuitenkin muut valonlähteet. Petromaksit, pillilamput ja tuijut siirrettiin tallilyhdyiksi. (Jäntti 1995: 146; Ranta 2002: 90-91)

Hehkulamppuja alettiin valmistaa Suomessa 1920-luvulla. Syrjäisimmille seuduille ne rantautuivat vasta parikymmentä vuotta myöhemmin sähköjakelun yleistymisen myötä. Hehkulamput saattoivat saada päälleen lautasmaisen varjostimen, öljylamppujen tapaan. Loistelamppuihin siirryttiin osaksi 1970 ja -80 luvuilla. (Ranta 2002: 91)

Voitte keskustella seuraavien kysymysten avulla valaisimien ja valaistuksen tärkeydestä:

- Mitkä virtuaalimuseon valaisimista ovat vieläkin käytössä?
- Minkälaisia valaisimia on nykyään käytössä?
- Vertaile keskenään eri valonlähteiden turvallisuutta ja valaisukykyä.
- Miten valaisimet liittyvät kodin tai paikan tunnelmaan?
- Missä paikassa olet viimeksi ollut ilman sähkövalaisimia?

Maatilan eläimet (alakoulu)

Maatilan eläimistä voidaan keskustella oppilaiden kanssa seuraavien kysymysten avulla:

- Mitä eläimiä on maatilalla?
- Mitä kaikkea maatilan eläimistä saadaan?
- Miksi hevonen oli kaikkein arvokkain eläin kaikista maatilan eläimistä?
- Miksi eläimillä roikkui kaulassaan aina kello? Etsi virtuaalimuseosta eri eläinten kelloja.
- Etsi hevoseen liittyviä varusteita virtuaalimuseosta. Mitkä varusteet ovat sinulle tuttuja?

Hevoseen liittyviin varusteisiin voi tutustua myös seuraavan tarinan avulla:

Tarina Eemi-hevosmiehen ja Poju-hevososen työpäivästä talvipäivänä

"Tämän talven savottaa oli "roilotettu" jo kaksi kuukautta. Uusi palsta oli aloitettu kuluvan viikon alussa edellisen palstan puiden mittaamisen jälkeen. Palstan periltä on kuormattu vankka pohjakuorma. Kun kuorman viimeinen tukki on nostettu kuorman päälle ja köysitty kiinni, kuorma on valmis matkaan. Eemi-työmies nostaa kirveensä ja puisen kangen kuorman päälle. Eemi laittaa rukkaset käteensä ja puhdistaa tukkisaksilla kaikista hevosen kengistä tieran (tilsan) ja "mehtäroskat". Eemi rupattelee hetken mukavia Poju-hevoselle ja ottaa ohjakset käteensä. "Tsoo-tsoo" käy käsky. Poju nojaa länkiä vasten koko painollaan ja reet kuormineen lähtevät liikkeelle... / Rantalaanilla kuorman purku sujuu rutiinilla ja tukit pyörivät teloille ammattimiehen ottein. Eemi nostaa takareen etureen päälle ja kiristää reet tukkiköydellä toisiinsa. Sitten lähdetään talliin huilaamaan aisakellon helähdellessä rytmikkäästi... / Eemi peruuttaa reet omaan ruotuun ja

pujottaa ohjakset Pojun pään yli. Pojulta avataan setolkan remmi sekä rinnustinremmi. Aisat vapautetaan luokin ja rahkeen puristuksesta. Avattuaan setolkan mahavyön Eemi nostaa valjaat (länget, setolkan ja mäkivyöt) yhtenä nippuna Pojun selästä ja vie ne rekien päälle. Eemi taluttaa työkaverinsa talliin, omaan pilttuuseen. Eemi vie heiniä soimeen, sukii kosteuden pois Pojun pinnalta, poistaa lumikokkareet sääri- ja vuohoskarvoista sekä asettelee loimen Pojun selkään. Pojulle maistuu tämän jälkeen haalea vesi sekä silpun, veden ja jauhon sekoitus eli ape... / Eemi nostaa aisat sepän päälle pystyyn ja vie valjaat kuivumaan. Eemi tulee sisälle kämpälle sekä pesee kasvonsa ja kätensä. Hän ottaa esille omat muonansa, menee pöydän kulmalle vakipaikalleen, ottaa kotikaljaa ja aloittaa ruokailun.” (Lyhennelmä tarinasta Työpari Eemi ja Poju – Tarina hevostiehen päivästä. Ihalainen 1995: 1-12)

Voit katsoa myös Mauri Kunnaksen Koiramäen talossa-kirjan sivuilta 10-14 asiaa maatalon eläimistä.

Työn touhussa – ammatteja (alakoulu)

Luokka jaetaan pienryhmiin. Valitkaa joku seuraavista aiheista ja etsikää virtuaalimuseosta aiheeseen liittyvät esineet:

- Viestintä: puhelin, sähkötin ja kirjoituskone
- Soittaminen: harmoni, vaskipuhallin, trumpetti ja kannel
- Valokuvaus: kamera
- Koulussa: kivitaulu, mikroskooppi, magneettikenttäkäämi, Leidenin pullo, kipinäinfektori, höyryturbiini
- Sammutustöissä: palokypärä ja käsipaloruisku
- Käsitöissä: suutarin pihdit ja raspi, ompelusatula ja pikilangan harjaksia
- Kirkossa: raamattu, kolehtiarkku, virsitaulu, siunauslapio ja kynttiläkruunu
- Järjestys: raittiuspoliisin pamppu
- Terveys: lääkeruisku
- Maksaminen: kassakone

Pohtikaa ryhmissä missä tilanteissa esineitä on käytetty ja ketkä esineitä ovat käyttäneet? Piirtäkää kuva tilanteesta, jossa esinettä /esineitä käytetään.

Oppilaat voivat myös suunnitella n. 5-10 minuutin esityksen tilanteesta, jossa esinettä /esineitä käytetään. Esittäkää piennäytelmät muulle luokalle.

ICOM museomääritelmän toteutuminen (yläkoulu ja lukio)

Kansainvälinen museoneuvosto ICOM (International Council of Museums) määrittelee museon seuraavasti:

"Museo on pysyvä, taloudellista hyötyä tavoittelematon, yhteiskuntaa ja sen kehitystä palveleva laitos, joka on avoinna yleisölle ja joka tutkimusta ja opetusta edistääkseen ja mielihyvää tuottaakseen hankkii, säilyttää, tutkii, käyttää tiedonvälitykseen ja pitää näytteillä aineellisia ja aineettomia todisteita ihmisestä ja hänen ympäristöstään." (Museot.fi -kotisivut, ICOM:in museomääritelmä 5.8.2013)

Oppilaat saavat pohtia miten hyvin Rantsilan kotiseutuyhdistys toteuttaa virtuaalimuseollaan Icomin määrittelemää museon toiminta-ajatusta.

3. Syventävät tehtävät

Syventävien tehtävien avulla voidaan tutustua talonpoikaiselämään sekä omaan kulttuuriperintöön ja elinympäristöön laajemmin. Tehtäviä voi käyttää myös ennakkotehtävinä.

Talonpoikauskulttuuri (Yläkoulu ja lukio)

Keskustelkaa pienryhmissä mitä tarkoittavat:

- omavaraistalous
- säätyläiskulttuuri
- kansankulttuuri eli talonpoikauskulttuuri
- kansanomaiset esineet eli talonpoikaisesineet

Jakakaa lopuksi ajatuksenne koko luokan kesken.

Talonpoikaisajan pihapiirissä (Yläkoulu ja lukio)

Piirtäkää yhdessä luokan kanssa kuva talonpoikaisajan pihapiiristä, jossa on rakennuksia, ihmisiä, työvälineitä ja eläimiä. Taustatiedoksi voidaan lukea kirjallisuutta.

Pohtikaa ennen piirtämistä ainakin seuraavia asioita:

- Mitä rakennuksia pihapiiriin kuuluu ja miten ne on sijoiteltu?
- Keitä talonpoikaisyhteisössä asuu?
- Miten ihmiset ovat pukeutuneet?
- Mitä eri ihmiset tekevät, rooli päivän askareissa?
- Mitä työvälineitä näkyy pihapiirissä?
- Mitä eläimiä pihapiirin ympäristössä on?

Mikä tehtävässä oli vaikeaa, entä mikä helppoa? Mitä uutta opit?

Laittakaa piirustus esille luokkahuoneeseen.

Matka menneisyyteen –näytelmä (yläkoulu ja lukio)

Valmistetaan pieni näytelmä tai improvisoitu esitys ”Kesäpäivä maalaistalossa” -teemalla, jossa esiintyvät oppilaiden itse keksimät roolihahmot. Miettikää, millaista väkeä maalaistalossa asui. Mitä tehtäviä kullakin oli? Ketä maalaistalossa saattoi käydä vieraisilla?

Luokkaa tarina, johon sisältyy yksi tai useampi seuraavista työtehtävistä:

- Heinätyöt pellolla
- Karjan ja kotieläinten hoitaminen

- Maidon käsittely piimäksi, juustoksi ja voiksi
- Ruisleivän teko
- Ruokailu
- Kasvimaan hoitaminen
- Marjastaminen
- Pyykinpesu
- Kalastus
- Metsästys
- Rakennuksen kunnostustyöt
- Puhdetyöt
- Käsityöt
- Tukkiyöt ja tukinuitto
- Kaupungin markkinoilla käynti
- Juhlapäivä

Taustatiedoksi voidaan lukea kirjallisuutta. Näytelmän voi esittää muille kouluryhmille, koko koululle tai oppilaiden vanhemmille.

Maalaukset kertovat (Sovellettavissa eri ikäryhmille)

Etsikää Internetistä seuraavat maalaukset ja etsikää maalauksista esineistä, jotka keskeisesti liittyvät elämään maaseudulla.

Millaisen kuvan sinä saat maalaiselämästä maalauksien pohjalta?

Akseli Gallen-Kallela: Muikunpaistaja (1886), Paanajärven paimenpoika (1892) ja Talonpoikaiselämää (1887)

Robert Wilhelm Ekman: Sisäkuva talonpoikaistuvasta Somerolta (1867)

Albert Edelfelt: Eukko pärekoreineen (1882) ja Lieden ääressä (1884)

Pekka Halonen: Niittomiehet (1891)

Juho Rissanen: Nauhankutojatar (1908)

Eero Järnefelt: Kaski (1893) ja Pyykkiranta (1889)

Koiramäen talossa (alakoulu)

Lukekaa Mauri Kunnaksen kirjoittama ja kuvittama *Koiramäen talossa* -kirja. Kirja kertoo entisajan elämästä 1800-luvulla suomalaisella maaseudulla. Koiramäen talossa kaikki asukkaat ovat koiria. Lukemisen voi jaksottaa yhdelle oppitunnille tai lukea osissa eri koulupäivinä. Kirja soveltuu mainiosti taustatiedoksi, ennen tutustumista virtuaalimuseoon.

Millaista on elämä Koiramäen talossa?

Minulle tärkeä esine (alakoulu)

Oppilaat ottavat kotoaan mukaansa itselleen tärkeän esineen tai esineitä ja kertovat näistä muulle luokalle:

- Mikä esine on ja mikä tekee siitä tärkeän?
- Oletko saanut esineen lahjaksi, ostanut sen itse vai löytänyt jostakin?
- Missä tilanteissa käytät esinettä?

Esineistä voi keskustella lopuksi yhteisesti:

- Mitkä yhteisiä tärkeitä esineitä oppilailla oli?
- Mitkä tekijät tekivät esineitä tärkeitä?

Esineitä ”ennen vanhaan” (3.-6.-luokkalaiset)

Lapset keskustelevat vanhempiensa tai isovanhempiensa kanssa siitä, mitkä esineet heille ovat olleet tärkeitä lapsuudessa ja nuoruudessa. Tehtävässä voidaan käyttää valmista kyselylomaketta, jonka lapsi ja vanhempi tai isovanhempi täyttää yhdessä. Lapset voivat ottaa esineitä tai kuvia esineistä mukaan kouluun, mikäli ne ovat vielä tallessa ja niitä on lupa ottaa mukaan.

Lapset voivat kysyä seuraavia asioita vanhemmiltaan tai isovanhemmiltaan:

- Minkälaisessa kodissa ja ympäristössä asuit?
- Minkälaisia esineitä käytettiin mitä nykyään ei enää käytetä?
- Mitkä esineet olivat sinulle erityisen tärkeitä?
- Mitkä asiat tekivät esineistä arvokkaita?
- Olitko saanut esineen lahjaksi, ostanut sen itse vai löytänyt jostakin?
- Onko esine vielä tallella?

Vanhempien ja isovanhempien esineisiin liittyvät tarinat kerrotaan muille oppilaille ja esitellään esineet tai niistä kertovat valokuvat. Tehtävästä voi keskustella lopuksi yhteisesti:

- Mikä oli mielenkiintoisin asia minkä kuulit tehtävän yhteydessä?
- Minkälaista olisi elää vanhempien tai isovanhempien lapsuusajan esineillä nykyaikana?

Kouluympäristön esineet (alakoulu)

Lapset saavat yksin, pareittain tai ryhmissä tutkia kouluympäristöään ja valita sieltä viisi mielenkiintoista esinettä. Esineet ja löytöpaikka kirjataan ylös.

Esineistä keskustellaan yhteisesti tutkimuskierroksen jälkeen:

- Mitä esineet ovat ja mistä löysitte ne?
- Miksi esineet herättivät mielenkiintonne?
- Milloin luulisitte että kyseisiä esineitä on ensimmäistä kertaa valmistettu?
- Mitä luulette valmistetaanko vastaavanlaisia esineitä vielä tänä päivänä?
- Onko näitä esineitä vielä silloin olemassa, kun olette aikuisia?

Lähiympäristön vanhat esineet (Yläkoulu ja lukio)

Oppilaat saavat tehtäväksi valokuvata jonkin heitä kiinnostava vanhan esineen kameralla tai kännykkäkameralla. Vanhoja esineitä voi etsiä kotoa, varastosta, kellarista tai vintiltä, isovanhemmilta, kirpputorilta tai muualta ympäristöstä. Esineestä kirjoitetaan ylös kuvauspaikka, mikä esine on, missä kunnossa se on ja asia mikä teki esineestä mielenkiintoisen.

Koulussa jokainen oppilas esittelee vanhan esineen muille valokuvan ja vastauksien avulla. Esittelykierroksen jälkeen oppilaat menevät pienempiin ryhmiin ja pohtivat yhdessä:

- Mikä tekee esineestä vanhan?
- Miten vanha esine eroaa nykyajan uusista esineistä?

Vastauksia voi pohtia esiteltyjen vanhojen esineiden pohjalta seuraavien esineisiin liittyvien ominaisuuksien kautta:

- materiaalit
- käyttökelpoisuus
- hygieenisuus
- rahallinen arvo
- muut arvot
- historiantieto

Kierrätystä ja tuunausta (Sovellettavissa eri ikäryhmille)

Oppilaat etsivät virtuaalimuseosta esineen, jonka he voisivat ajatuksena ottaa omaan käyttöönsä. Esine piirretään uudessa ympäristössä. Mihin käyttöön esine otettaisiin?

Jos mielenkiintoista esinettä ei löydy, etsitään esine, joka on oppilaan mielestä ”pientä tuunausta vailla”. Piirrä tuunattu esine. Vain mielikuviutus on rajana!

Esitellä piirustukset. Keskustelkaa esineiden uusiokäytöstä ja kierrättämisestä. Onko oppilaiden kotona jotain vanhaa mikä on otettu uudelleen käyttöön?

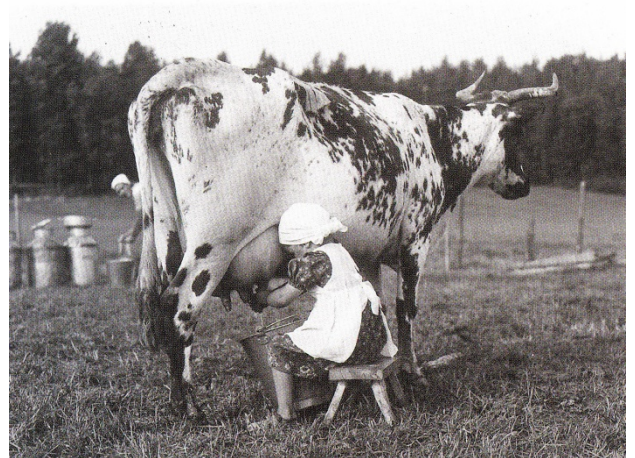
Kuvan menneisyys ja tulevaisuus (5.-6.-luokka, yläkoulu, lukio)

Pohditaan valokuvan ja kuvan merkityksen muuttumista seuraavien kysymysten avulla:

- Minkälaisia kameroita tiedät olleen olemassa?
- Missä tilanteissa valokuvia on otettu esimerkiksi 20, 50 tai 100 vuotta sitten?
- Missä tilanteissa valokuvia nykyään otetaan?
- Mieti ottamiasi kuvia: Mitä ja missä kuvaat? Millä ja miten kuvaat? Missä säilytät kuvia?
- Minkälaisista kuvista teetetään paperisia versioita?
- Missä ovat nykypäivänä otetut digitaaliset kuvat 100 vuoden kuluttua?
- Kummat ovat mahdollistaneet Rantsilan virtuaalimuseon syntymisen: paperiset vai digitaaliset valokuvat?

Lapsuus ennen vanhaan

Valitse joku seuraavasta kolmesta kuvasta ja mieti mitä lapset tekevät kuvassa. Pohdi minkälaista olisi lapsena asua maalaistalossa ja mitä siellä on tehty? (kuvalähteet loppuluettelossa)

Lukekaa tarinanne ääneen.

Minkälaisia yhteisiä mielikuvia teillä on maalaistalossa elämisestä?

Kartta kotikaupungista (Sovellettavissa eri ikäryhmille)

Piirrä ulkomuistista kartta kotikaupungistasi. Apuna voidaan käyttää myös valmista karttapohjaa. Piirrä eri väreillä karttaan seuraavat kohteet:

- Punainen: Missä on kotisi?
- Sininen: Missä on koulu?
- Vihreä: Missä harrastat?
- Keltainen: Missä vietät aikaasi mieluiten?
- Musta: Mistä paikasta et erityisemmin pidä?
- Oranssi: Piirrä reitit, joita kuljet usein.

Vertailkaa karttojanne. Mitä yhtäläisyyksiä kartoistanne löytyy? Mistä nämä yhtäläisyydet johtuvat?

Tehtävää voidaan jatkaa tutustumalla oman kotikaupunkisi vanhaan karttaan:

- Miltä kotipaikka näyttää vanhassa kartassa?
- Löydätkö vanhasta kartasta ne paikat, jotka merkitsitte omiin karttoihin?
- Lisätehtävä: Piirrä karttaan paikka, jonne piilottaisit aarteen ja käy piilottamassa sinne oikeasti jokin aarre. Sinulla on nyt aarrekartta itselläsi!

Naisen ja miehen roolit (Yläkoulu ja lukio)

Pohtikaa miehen ja naisen aseman muuttumista yhteiskunnassa seuraavien kysymysten avulla:

- Miten ennen jakautuivat miesten ja naisten työt?
- Mitä taitoja naisten ja miesten tuli osata?
- Onko vielä olemassa miesten ja naisten töitä tai roolia?
- Onko mielestäsi nyky-yhteiskunta täysin tasa-arvoinen?

Onko nykyaikana miehen tai naisen roolissa jokin epäkohta, jonka haluaisit muuttaa? Keksi iskulause, jolla esität mielipiteesi kohti tasa-arvoisempaa tai parempaa yhteiskuntaa. Tehtävän voi tehdä myös pareittain. Kirjoittakaa iskulauseet paperille ja järjestäkää leikkimielinen mielenosoitus.

Pienesineen valmistus luonnonmateriaaleista (Sovellettavissa eri ikäryhmille)

Puu- tai käsityötunnilla valmistetaan jokin helposti toteutettava esine luonnonmateriaaleista. Osaan esineistä löytyy materiaalit luonnosta, jotka voidaan käydä keräämässä luokan kanssa yhdessä.

Esimerkiksi:

käpylehmä

pienet tuohityöt: esim. tuohisormus, tuohihelistin tai tuohikoppa (voidaan tehdä myös sanomalehdestä tai kartongista ja lopuksi maalata)

paju- tai ruokopilli

kaarnalaiva (purjeen voi tehdä tuohesta tai kasvin lehdestä)

himmeli

puulusikka

Erilainen koulupäivä

Vanhemmilta tai isovanhemmilta kysellään heidän koulunkäyntikokemuksiaan:

- Miten kouluun pukeuduttiin?
- Miten koulussa käyttäytyttiin?
- Mitä koulussa syötiin?
- Mitä koulussa opetettiin?
- Mitä opiskeluvälineitä oli käytössä?
- Millä kulkuvälineellä kouluun tultiin ja kuinka pitkä koulumatka oli?
- Onko koulussa ollut välitunteja, ja jos on, niin mitä siellä on tehty?

Oppilaat kertovat muille luokkalaisille omien vanhempien tai isovanhempien koulunkäyntikokemuksia. Näiden ajatusten pohjalta suunnitellaan yhdessä opettajan ja oppilaiden kanssa vanhanaikainen koulupäivä.

Päivä voidaan myös toteuttaa viettämällä yhden päivän ajan erilaista koulupäivää eläytyen vanhempien/isovanhempien ajan tai tietyn vuosikymmenen kouluelämään.

Miltä erilainen koulupäivä tuntui/isi? Mitä ajatuksia heräsi liittyen vanhan ajan kouluelämään?

Painetut lähteet

Hagelstam, Wenzel; Nevaluoma, Kari-Otso 2005: Suomalaista talonpoikaisantiikkia, Kosti Tuomen kokoelmat. Helsinki, WSOY.

Heinonen, Jorma; Vuoristo, Osmo 1999: Antiikkikirja. 13. painos. Helsinki, Tammi.

Ihalainen, Esa 1995: Työpari Eemi ja Poju, Tarina hevostmiehen päivästä. Helsinki, Metsämiehen säätiö.

Jännti, Lauri 1995: Talonpoikaisesineistön katoavaa kauneutta. 3. painos. Helsinki, WSOY.

Lindqvist, Sven E. 1987: Miten tehdään tuohitöitä. Helsinki, Tammi.

Nokela, Leena; Hagelstam, Katja 2006: Talonpoikaisia aarteita. Helsinki, Otava.

Ranta, Sirkka-Liisa; Seppovaara, Juhani 2002: Tupa. 2. painos. Helsinki, Sarmala Oy/ RAK.

Ranta, Sirkka-Liisa 2012: Naisten työt. Hämeenlinna, Karisto Oy.

Venäläinen, Päivi 2008: Kulttuuriperintö ja oppiminen. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

Vuorela, Toivo 1981: Kansanperineen sanakirja. 2. painos. Porvoo, WSOY.

Internetlähteet

Finlex, §20 Vastuu ympäristöstä <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P20>> 19.8.2013

Museot.fi -kotisivut, Museo <<http://www.museot.fi/museo> > 5.8.2013

Museot.fi -kotisivut, ICOM:in museomääritelmä <<http://www.museot.fi/mikamuseo/icom>> 5.8.2013

Museoliitto.fi –kotisivut, Kulttuuriperintö ja museot <<http://www.museoliitto.fi/index.php?k=9189>>5.8.2013

Museoviraston kotisivut <http://www.nba.fi/fi/museoalan_kehittaminen/tietoa_suomen_museoista> 5.8.2013

Tupakoinnin historiaa <<http://www.hammaslaakariliitto.fi/suun-terveys/terveyden-edistaaminen/tupakka-vai-terveys/tupakoinnin-historiaa-tiesitkoe/>> 28.8.2013

Rantsila-seuran kotisivut:

Etusivu <http://www.rantsila.fi/main/page_etusivu.html> 5.8.2013

Museo <http://www.rantsila.fi/main/page_toiminta_historiikki_museo.html> 5.8.2013

Rantsila <http://www.rantsila.fi/main/page_rantsila.html> 5.8.2013

Virtuaalimuseo <http://www.rantsila.fi/main/page_toiminta_virtuaalimuseo.html> 5.8.2013

Yleistä toiminnasta <http://www.rantsila.fi/main/page_toiminta_yleist_toiminnasta.html> 5.8.2013

Kuvalähteet (järjestyksessä vasemmalta oikealle)

Ranta, Sirkka-Liisa; Seppovaara, Juhani 2002: Reikärahissa. Tupa. 2. painos. Helsinki, Sarmala Oy/ RAK, s.104.

Ranta, Sirkka-Liisa 2012: Uunin vieressä. Naisten työt. Hämeenlinna, Karisto Oy, s.40.

Ranta, Sirkka-Liisa; Seppovaara, Juhani 2002: Apulaisena. Tupa. 2. painos. Helsinki, Sarmala Oy/ RAK, s.31.

Ranta, Sirkka-Liisa; Seppovaara, Juhani 2002: Käsin lypsäminen. Tupa. 2. painos. Helsinki, Sarmala Oy/ RAK, s.82.

Ranta, Sirkka-Liisa; Seppovaara, Juhani 2002: Maalaiskodin perheidylli. Tupa. 2. painos. Helsinki, Sarmala Oy/ RAK, s.195.

Ranta, Sirkka-Liisa; Seppovaara, Juhani 2002: Kansanopetusta. Tupa. 2. painos. Helsinki, Sarmala Oy/ RAK, s.59.

Hyödyllistä kirjallisuutta

Kunnas, Mauri 1980: Koiramäen talossa (uusintapainos 2010). Keuruu, Otavan Kirjapaino Oy

Lämsä, Hanna 2004: Aikapolku – tehtävänä kulttuuriperintö. Helsinki, Suomen Tammi Plus.

Venäläinen Päivi (toim.) 2008, Kulttuuriperintö ja oppiminen: Suomen museoliiton julkaisuja 58.. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy

Vuorela, Toivo 1975: Suomalainen kansankulttuuri. Porvoo, WSOY.